

מה שניצב לנגדי כפנים

כרים אבו-שקרה במוזאון פתח תקוה לאמנות

אני האורח בביתי והמארח.
הבטתי אל מכלול הריק ולא ראיתי
זכר לעצמי. אולי... אולי לא הייתי כאן.

- מחמוד דרוויש, כפרחי השקד או רחוק יותר, תרגמו מערבית: עפרה בנג'ו, שמואל רגולנט (תל-אביב: פיתום וספרי עיתון 77, 2008)

הדיוקן

כרים אבו-שקרה (נ' 1982, אום אל-פחם) מרבה לצייר דיוקנאות, לרוב דיוקנאות עצמיים. מושאי הדיוקן נצפים בצוירו במנח חזיתי, מלוא הגוף, מישירים מבט אל הצופה. הדמות החשופה, הבודדת, ניצבת לפנינו ללא נייע, כאילו הגיחה מתוך ערפלו הסמיך של שדה הצבע המונוכרומטי, המופשט, הטוען אותה בתחושת מסתורין ורכות. היא ניצבת מולנו דוממת, במרחק נגיעה, אך נראית כמי שעשתה כברת דרך עד שהגיעה אלינו מעולמה הייחודי. הפנים נראות לעתים שקטות, מהורהרות ומכונסות בעצמן; ופעמים אחרות הפנים מעוותות ומחוקות והפיות מודגשים ועקומים, כזועקים בהבעת כאב, עולים על הדעת דיוקנאותיו המיוסרים, הקשים, של הצייר האנגלי פרנסיס בייקון, שנדרש לא-פעם לקושי שבציור הדיוקן וטען כי

האתגר בציור דמות הוא "הנכחת הדבר בדרך לא הגיונית, ושכל זאת הוא יצא ממשי לגמרי, ובמקרה של דיוקן - יזוהה כאדם המצויר". מלאכת ציור הדיוקן היא אכן מורכבת, בשל התשוקה ללכוד דבר-מה עמוק הקשור במהותו הפנימית ביותר של המצויר, גם כאשר מדובר בדיוקן עצמי. אולי, ביודענו שניסיון כזה נידון מראש לכישלון, נסתפק בתיאור התחושה העמומה שלנו ביחס לעצמנו, או בלכידת הרושם החמקמק שהותיר בנו אדם בחולפו בחיינו, לרגע קצר או ארוך. "אתה פשוט לא יכול להצליח כיום בציור דיוקן", הוסיף בייקון. "אתה מבקש שיד המקרה תיטה לצדך כל הזמן: הצבע צריך להחליק למראה התופעה בכל שכבה ופרט: הטעויות והתאונות כולן צריכות לשחק לטובתך".

פנייתן של הפנים

הפנים בדיוקנאותיו של אבו-שקרה כמו מתבוננות בנו, המתבוננים בהן. רגש מכמיר לב נוצר במפגש האינטימי איתן, בעודנו עומדים ומשתהים מולן, מנסים לתהות על קנקן. כיעור ומוזרות ממגנטיים את מבטנו: פגיעות ועדינות מעוררות תחושה של סלידה ואמפתיה בו-זמנית. האם השוני מעורר בנו אי-נחת, או שמא זה הדמיון? ואולי הקרבה - התעוזה שבמבט הלא מתנצל המופנה לעברנו, המאלץ אותנו להיקרע מעליו באופן אקטיבי, דווקא משום פגיעותו ונגישותו - היא זו שמכבידה עלינו כל כך? הפילוסוף הצרפתי עמנואל לוינס קרא בפני האחר נקודת מוצא אתית, תזכורת ומטונימיה לאחרות במובנה הרחב. פני האחר, טען לוינס, פונות אלינו מכוח פגיעותן, בעירומן המוחלט, מתוקף היותן חסרות הגנה וחשופות. כוח הישירות והכנות הגמורה של מבטן מחייב אותנו להיענות לקריאתן: "אני תופס את האחרות כאחריות כלפי האחר, הווה אומר, אחריות כלפי מה שאינו שלי, או אפילו אינו נוגע לי; או שמא כלפי מה שאכן נוגע לי, היינו מה שניצב לנגדי כפנים".

קרדיט צילום לדימויים: יגאל פרדו.

אוצרות: נטע גל-עצמון

1. רא: David Sylvester, The Brutality of Fact: Interviews with Francis Bacon (Oxford: Alden Press, 1987), p. 105
2. פרנסיס בייקון מצוטט אצל: John Russell, Francis Bacon (New York & Toronto: Oxford University Press, 1971), p. 105
3. עמנואל לוינס, "האחריות כלפי האחר", אתיקה והאינסופי: שיחות עם פיליפ נמו, תרגם מצרפתית: אפרים מאיר, בשיתוף עם שמואל ראם (ירושלים: מאגנס, 1995), עמ' 72.

What is Met by Me as Face

Karim Abu Shakra at Petah Tikva Museum of Art

I am the guest and the host in my house,
I looked around at all that space contains, I found
no trace of me, perhaps... perhaps I was never here.
- Mahmoud Darwish, "As If I had Become Happy," trans. Fady
Joudah, *The Nation*, vol. 283 (2006): 33.

The Portrait

Karim Abu Shakra (b. 1982, Umm el-Fahem) often paints portraits, mainly self-portraits. The subjects in his paintings are shown in full length, standing in a frontal position, looking straight ahead at the viewer. The exposed, solitary figure stands before us motionless, as if it had emerged from the thick fog of the monochromatic, abstract color field, which infuses it with a sense of mystery and softness. The figure stands still before us, at arm's length, yet appears as though it has come a long way from its uncanny world before reaching us. At times, the face appears calm, pensive, and indrawn; at others it is distorted and effaced, and the mouths are

accentuated and crooked, as if screaming in pain.

This calls to mind the intense, tormented portraits by English painter Francis Bacon, who often addressed the difficulty in portraiture, maintaining that the challenge in depicting a figure is to "be able to suddenly make the thing there in a totally illogical way but that it will be totally real and, in the case of a portrait, recognizable as the person."

The art of portraiture is indeed complex due to the desire to capture something profound concerning the sitter's innermost essence, even in the case of a self-portrait. Knowing that such an endeavor is doomed to fail, however, we may settle for a depiction of our vague sense of ourselves, or for capturing the elusive impression left in us by an individual who passed in our life, briefly or at length. "Portraiture is impossible now," Bacon remarked, "because you're asking chance to fall your way all the time. The paint has to slide into appearance at every level, the accidents have to be all in your favour."

The Face's Plea

The face in Abu Shakra's portraits seems to be looking at us, as we observe it. The intimate encounter with the face is heartrending, spawning a feeling of anguish as we stand and linger before it, trying to delve into its essence. Ugliness and eccentricity mesmerize our gaze; vulnerability and delicacy evoke a sense of aversion and empathy at the same time. Is it the difference that elicits discomfort in us, or rather the likeness to ourselves?

Perhaps it is the intimacy—the audacity of the unapologetic gaze turned at us, which forces us to actively tear ourselves away from it, precisely because of its vulnerability and accessibility—that burdens us so? French philosopher Emmanuel Levinas identified in the other's face an ethical point of departure, a reminder, and a metonymy for otherness in its broad sense. The other's face, he argued, is turned at us by virtue of its vulnerability, in its utter nakedness, defenseless and exposed. The directness and the complete sincerity of its gaze compels us to respond to the call: "I understand responsibility as responsibility for the Other, thus as a responsibility for what is not my deed, or for what does not even matter to me; which precisely does matter to me, is met by me as face."

Curator: Neta Gal-Azmon

1. David Sylvester, *The Brutality of Fact: Interviews with Francis Bacon* (Oxford: Alden Press, 1987), p. 105.

2. Francis Bacon quoted in: John Russell, *Francis Bacon* (New York & Toronto: Oxford UP, 1971), p. 70.

3. Emmanuel Levinas, *Ethics and Infinity: Conversations with Philippe Nemo*, trans. Richard A. Cohen (Pittsburgh: Duquesne UP, 1985), p. 95.

